

Anna von Sydow
Tel: 010-6981665
anna.vonsydow
@naturvardsverket.se

2012-01-19 Dnr NV-11969-11

Beslut om att genomföra en förstudie inför eventuell nationalparksbildning för området Vålådalen–Sylarna–Helags, i Jämtlands län.

Beslut

Naturvårdsverket beslutar att en förstudie ska genomföras inför en eventuell nationalparksbildning i Vålådalen–Sylarna–Helags-området i Jämtlands län.

Bakgrund

I Naturvårdsverkets rapport Nationalparksplan för Sverige ingår förslag till inrättande av nationalpark för Vålådalen–Sylarna–Helags i Åre och Bergs kommuner, Jämtlands län. Området omfattar 230 000 ha varav drygt hälften ligger i det befintliga naturreservatet Vålådalen.

Vålådalen – Sylarna – Helags uppfyller väl nationalparksplanens kriterier och övriga förutsättningar för att inrättas som nationalpark. I nationalparksplanen anges följande sammanfattande omdöme: ”Området innehåller ett varierat fjäll- och fjällnära landskap med mycket höga naturvärden. Terrängformerna är storslagna och innehåller geologiska former av stort intresse. I Vålådalen ger kombinationen av barrskogar och fjäll en vacker vildmarkskaraktär. Området har ett etablerat friluftsliv, ett väl utvecklat nät av leder och övernattningsstugor och är lätt att nå via vägar och järnväg. Sammantaget är det en väl lämpad nationalpark i den södra fjällregionen.”

Under remissen av nationalparksplanen visade sig flertalet instanser positiva till förslaget. Korta sammanfattningar av inkomna synpunkter redovisas i bilaga, nedan. Erfarenheterna av ett tidigare projekt 1998–1999 ”Södra Jämtlandsfjällen, Nationalpark på bygdens villkor”, visar dock att en process för bildande av nationalpark är komplex. Projektet lades då ned efter en omfattande process med diskussioner i olika grupperingar.

Med den nya nationalparksplanen har förslaget om Vålådalen–Sylarna–Helags nationalpark fått förnyad aktualitet. Mot bakgrund av det intresse som förslaget fått är det angeläget att frågan utreds på nytt sätt i form av en *förstudie* som ger en bred bild av vilken inverkan som en eventuell nationalpark skulle få på området och dess omland. Genom att viktiga frågor rörande bestämmelser, förvaltning m.m. utreds och läggs fram ges möjligheter för diskussion med olika intressenter och till beslut hos berörda myndigheter om det är aktuellt att gå vidare med ett projekt för bildande av en nationalpark.

Förstudien bör i stora drag:

- innehålla en beskrivning av olika verksamheter och intressenter som finns i området
- visa vad en nationalpark skulle innebära när det gäller områdets skydd, nyttjande och förvaltning
- visa på hur en process kring en nationalparksbildning bör organiseras
- ange eventuella behov av fördjupade utredningar före start av ett nationalparksprojekt
- användas för samråd eller förremiss som visar om ett nationalparksprojekt kan startas med goda förutsättningar att lyckas

Förstudiens inriktning

Nationalparksplanens urval av områden bygger på miljöbalkens bestämmelser, internationella kriterier och en systematisk grundprincip för fördelning av nationalparker i ett nät över landet. Tillsammans bidrar dessa utgångspunkter till en uppsättning generella kriterier som använts för objekturvalet.

Även när det gäller inrättande av enskilda nationalparker finns det generella principer som använts i Sverige under lång tid. En nationalparks utformning och regelverk avgörs i huvudsak av:

- grunden för beslutet om nationalpark. Grunden består främst av naturvärdena och värden för friluftsliv, naturupplevelser. Även andra värden, t ex för kulturmiljö har betydelse i en nationalpark.
- allsidiga analyser av vilka sakägare, pågående verksamheter och andra intressenter som nyttjar området
- syftet med nationalparken som bygger på grunden för beslutet och väl avvägda anpassningar till andra intressen
- föreskrifter och skötselplan som utformas i enlighet med syftet

En förstudie bör utformas efter dessa principer där olika intressen redovisas vid sidan av naturvårdsintressena och där möjligheterna till framgång i ett nationalparksprojekt avgörs av hur väl intressena kan samordnas utifrån hållbarhetskriterier. För Vålådalen–Sylarna–Helags gäller att samordning och avvägningar måste ske mellan naturvård, rennäring, turism, jakt, fiske, skoter m.m.

Förstudiens omfattning och innehåll

En utförlig beskrivning av arbetsgången vid genomförande av nationalparker finns i Naturvårdsverkets rapport 5839, Nationalparksplan för Sverige. Genomförande 2009–2013. Rapporten anger bland annat stegen och

tidsplaneringen för projektorganisation, dokumentation, samråd och remisser. En planeringsmall visar att stegen från start av ett nationalparksprojekt till invigning av en nationalpark kan ta tre år i okomplicerade fall, d v s där staten är markägare och där det finns regionalt och lokalt stöd för projektet. En förstudie skall ge en översiktlig bild av vad en nationalpark skulle innebära och hur en eventuell nationalparksprocess bör bedrivas. Förstudien bör inte ta mer än ett år att upprätta.

Förstudien för Vålådalen–Sylarna–Helags bör innehålla följande:

1. En lämplig avgränsning för en eventuell nationalpark. Nuvarande förslag till gräns i nationalparksplanen är grov och flera remissinstanser har föreslagit ändringar.
2. Översiktlig beskrivning av grunden för ett beslut om nationalpark
3. Förslag till syfte för en eventuell nationalpark
4. Beskrivning av pågående markanvändning, främst renskötsel, jakt, fiske, terrängkörning och friluftsliv. Beskrivningen avser verksamheternas nuvarande omfattning, utveckling och eventuella pågående konflikter sinsemellan eller med naturvårdsintresset
5. Beskrivning av berörda kommuners syn på möjlig utveckling av näringar i nationalparkens omland
6. Beskrivning av hur en process för en nationalparksbildning bör organiseras (Jfr riktlinjer i Naturvårdsverkets Rapport 5839)
7. Principer för markanvändning (renskötsel, jakt, fiske, friluftsliv mm) i en eventuell nationalpark
8. Principer för hur olika intressen och verksamheter kan samordnas eller anpassas i en eventuell nationalpark med utgångspunkt från nationalparkens föreslagna syfte
9. Principer för förvaltning och förvaltningsorganisation
10. Behov av fördjupade utredningar inom ett eventuellt nationalparksprojekt.

Förstudiens genomförande

Första steget är att Naturvårdsverket tillsätter en utredare, från Länsstyrelsen i Jämtlands län, för att ta fram underlag och sammanfatta sakförhållanden med utgångspunkt i punkterna 1, 2, 4, 5 och 10 ovan men med tyngdpunkt på punkt 4.

Parallellt med ovanstående delar tar Naturvårdsverket fram förslag till punkt 3 samt förslag på underlag till punkt 6–9 ovan. Punkterna 6 till 9 hör i huvudsak hemma i en eventuell kommande process för nationalparksbildning, men underlag till detta bör finnas med i en förstudie för att belysa förutsättningarna att gå vidare.

I steg två analyserar och bearbetar Naturvårdsverket och Länsstyrelsen i Jämtlands län utredningens resultat i samråd med Åre och Bergs kommuner. Även Naturvårdsverkets förslag till punkt 3 samt förslag på underlag till punkt 6–9 diskuteras av myndigheterna. Efter hörande av samebyarna i området kan en slutlig förstudie med innehåll enligt alla punkterna ovan skickas ut på remiss.

Tidsplan

Naturvårdsverket skriver en överenskommelse med Länsstyrelsen i Jämtlands län om arbetet med utredningen som beskrivits ovan. I överenskommelsen klarläggs de ekonomiska förutsättningarna för arbetet.

Arbetet med förstudien inleds i januari 2012. Målsättningen är att vara klar med förstudien inför remissbehandling i slutet av 2012. Efter remissbehandlingen kan ett beslut fattas om start av ett nationalparksprojekt, om ett sådant blir aktuellt.

Ekonomi

Naturvårdsverket avsätter medel till den överenskommelse som upprättas med länsstyrelsen för utredningen till förstudien.

Beslut om denna skrivelse har fattats av biträdande avdelningschefen Anna Helana Lindahl. Vid den slutliga handläggningen har deltagit enhetschefen Anders Johnson, sektionschefen Gunilla Ewing Skotnicka och nationalparkssamordnaren Anna von Sydow, den sistnämnda föredragande.

För Naturvårdsverket

Anna Helena Lindahl

Anna von Sydow

Bilaga

Sammanfattning av synpunkter om förslaget till nationalpark för Vålådalen – Sylarna vid remiss av Nationalparksplan för Sverige 2007.

Länsstyrelsen i Jämtlands län. Positiv till planerna på bildande av de två NP Rogen-Juttulslätten och Vålådalen –Sylarna. Detta skulle innebära att två områden med mycket höga natur- och friluftslivsvärden ges det starkaste naturskyddet, vilket är helt i överensstämmelse med de gällande målen för fjällen som omfattar både behovet av att skydda värdefull natur och att bevara höga upplevelsevärden... Skyddsvärda fjällområden finns norr och söder om den tilltänkta parken, bl a Skarsfjällen. Möjligheterna till gränsändring i dessa områden bör undersökas.

Ljungdalens Friluftsförening Turist- och Informationsbyrå. Beskrivningen av området är inte heltäckande. Ljungdalen – Storsjö är den naturliga startplatsen för vandringar. Helags bör ingå i namnet på NP.

Ljungdalens Byalag. Mycket negativa till NP. Kommer att inskränka fjällbons rättigheter... Vår överlevnad är helt beroende av turismen och där står skoter-, fiske- och jaktturism för en stor och viktig del för den utveckling som ger möjligheter för områdets näringsidkare att forleva.

Bergs Kommun. Samma uppfattning som år 2000, d v s ett alternativ med en översiktsplan med endast begränsade förslag till förändringar. Tillstyrker skrivelsen från Ljungdalens Byalag. Om området blir NP bör Helags och Lundörrsfjällen ingå i namnet.

Åre kommun Kommunen positiv till NP under förutsättning att den administreras lokalt samt att samernas, lokalbefolkningens och turistnäringens intressen i hög grad kan tillgodoses. En NP måste ta hänsyn till ekologiska, ekonomiska, sociala och demokratiska aspekter. Kommunen ser fram mot att i ett brett samarbete delta i detta arbete. En erfarenhet från det förra försöket att bilda en NP i Årefjällen är att staten, som markägare och bl a ansvarig för områdets riksintressen, denna gång måste hålla i processen. En NP bör ges namnet Södra Årefjällen.

Sveriges Geologiska Undersökning (SGU). Täljstensfyndigheten i Handöl har riksintressestatus enligt 3 kap 7 § miljöbalken. SGU avstyrker NP för nämnda områden.

Mittådalens, Handölsdalens och Tåssåsens samebyar. En NP i södra Jämtlandsfjällen ska vara en samisk NP. Detta har diskuterats i flera sammanhang under senare år i samebyarnas interna strategimöten. En samisk NP måste i all huvudsak motsvara den skyddsnivå vad gäller naturskyddet som idag gäller för övriga NP i Sverige. Länsstyrelsen, Naturvårdsverket och samebyarna bör delta i arbetet att förverkliga världens första samiska NP.

Kjell Långström, Vallbo. Vill ha undantag från bestämmelser och fortsätta att utnyttja vissa fastigheter som nu.

Åredalens Snöskoterklubb. Inga invändningar mot förslaget under förutsättning att befintliga skoterleder bibehålls

Svenska Turistföreningen (STF) NP:n bör utvidgas söderut och även omfatta Skarsfjällen fram till norska gränsen.

STF Färdledarklubb. Stödjer förslaget och föreslår ytterligare utvidgningar.

STF Jämtland-Härjedalskretsen. Bejaktar Naturvårdsverkets förslag. NP kan gärna även få omfatta området söder om Sylsjön.

Svenska Fjällklubben. Tillstyrker NP. Även Skarsfjället och Mittåstötarna bör ingå.

Sveriges Ornitologiska Förening. De föreslagna nya nationalparkerna i arktisk region och fjällregionerna kompletterar NP-nätet på ett till stora delar bra sätt. Tavvavuoma samt delar av Vindelfjällen och Vålådalen - Sylarna tillhör de mest välkända och dokumenterat fågelrika områdena i dessa regioner. Området måste utökas med delta- och myrlandskapet V, NV och N om Ånnsjön. Denna del hyser en stor mångfald av häckande och rastande våtmarks- och fjällarter samt är lättillgängligt och välförsett med stigar, torn och gömslen.

SLU Institutionen för ekologi. Grunderna för avgränsningen är oklar. Två områden med många rödlistade arter finns strax utanför gränserna.